

A sziklevek egy részénél a fagy nem okozott 100%-os pusztulást. Meglepődve tapasztaltuk, hogy a hajtástenyésztő kútból kifejlődő sziklevel feletti száracsksa kettes-hármas elágazásban fejlődött ki. A hármas tagozódást a 3. ábrán mutatom be.

A fónagsági csemetekertünkben a legsúlyosabban károsodott részen 875 db/m² csemetéből 541 db a fagykáros, ebből 308 db-nál volt fellelhető a villásodás valamelyik foka. Az összes villásból 19-nél úgy ítéltük, hogy a villásodás nem fagyásból ered, hanem örökletesség következménye. Idősebb állományainkban gyakran találkozunk alacsony elágazó egyedekkel. Bükköseink gazdasági hasznosítása miatt erdészeti genetikusainknak kiterjedtebben kellene a villásodás örökletes, illetve szerzett okaival és továbbterjedésével foglalkozniok.

Cikkem nem hivatott arra, hogy a bükkösök természetes felújításának minden tényezőjével átfogóan foglalkozzék, ezért céлом csak az lehetett, hogy az újulati csemeték első éves fejlődését leginkább befolyásoló tényezőket ragadjam ki.

Megjegyzések kocsánytalantölgyeseinkről

Területfoglalás

A kocsánytalantölgyesek (a mag- és a sarjeredetű együttesen) jóval nagyobb területet foglalnak el, mint a kocsányostölgyesek. A szálerdők területe 85,8 ezer hektár, a sarjerdőké 102, 9 ezer hektár, együttesen tehát 188,7 ezer hektár. Területi aránya az előző sorrendet követve — az ország 1980. január 1-én faállománnyal borított összes területéből — $5,8+7,0=12,8\%$.

A szálerdők területe növekedett (a 30 évesnél fiatalabbak aránya eléri a 45%-ot), a sarjerdők területe csökken (a 30 évesnél fiatalabbak területi aránya alig haladja meg a 4%-ot). Új szálerdőket telepítettünk is, a sarjerdők területének visszaszorítása tudatos erdőgazdálkodás-politika következménye.

Ezek egyben azt is jelentik, hogy a kocsánytalantölgyesek mindkét eredetében aránytalanság tapasztalható a korosztály- és a vágásérettségi viszonyokban egyaránt.

Elterjedés

Az Északi Középhegység erdeiben található a legtöbb kocsánytalantölgyesünk: a szálerdőknek közel a fele, a sarjerdőknek közel a 70⁰/₀-a itt helyezkedik el. A Dunántúl északi, ill. déli részén is 26-27 ezer hektárnyi kocsánytalantölgyesünk van, de az eredet szerinti összetételben jelentős a különbség: az északi részen közel a fele, a déli részen mindössze 15⁰/₀ a sarjeredetű. Megyei viszonylatban Borsod-Abaúj-Zemplén megye a leggazdagabb kocsánytalantölgyesben: területe megközelíti a 70 ezer hektárt (ennek kétharmadánál több a sarjeredetű).

Élőfakészlet

A kocsánytalantölgyesek élőfakészlete 16,3+24,1=40,4 millió m³. Ezek aránya az összes élőfakészlethez viszonyítva 6,5 + 9,5 = 16,0⁰/₀. Az élőfa-készletarány tehát nagyobb a területi aránynál: a fafajnak a vágásérettségi kora nagyobb az átlagosnál és ez módot ad az élőfakészlet felhalmozására.

Hektáronkénti fatömeg

A szálerdőkben 190,6 m³/ha, a sarjerdőkben 233,8 m³/ha a fajlagos fatömeg. A paradox eredmény oka az, hogy a szálerdők átlagos kora 40 év, a sarjerdőké 57 év. A 31—40 éves korosztálytól felfelé a szálerdők hektáronkénti fatömege a sarjerdőkét következetesen meghaladja.

A megyei adatok vizsgálata (a szálerdők átlagos korának és hektáronkénti fatömegének összehasonlítása terület szerint súlyozott korrelációs számítással) igen szoros kapcsolatra utal: $r = +0,975$.

Az optimum földrajzi helye

A kocsánytalantölgy szálerdők fajlagos fatömege a 81—90 éves korosztályban Zala megyében 520 m³/ha, de a 400 m³/ha-t meghaladja Vas, Veszprém és Somogy megyékben.

Vágásérettségi adatok

A szálerdők véghasználati hozami területe 980 hektár, a sarjerdőké 1237 hektár, együttesen 2217 hektár. Az átlagos vágásérettségi kor tehát 87,5 ill. 83,2 év. Mind a szál-, mind a sarjerdőkben 10—10 évenként fokozatosan nő a vágáséretté váló faállományok területe, de a szálerdőkben a 30 évre eső átlag nem éri el az arányosat, míg a sarjerdőkben ezt némileg meghaladja.

Véghasználati kitermelési lehetőség

A szál- és a sarjerdőkben együttesen — 30 esztendő perspektíva figyelembevételével — évi kb. 2600 hektár redukált vágásterületen 900 ezer bruttó m³-nél némileg nagyobb véghasználati fatömeg kitermelése javasolható.

Dr. Sali Emil